

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่อง "แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหีบแร่แผงลอย" โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบการค้า ตลอดจนการบริการและความคุ้มครองแก่ผู้ประกอบการอาชีพหีบแร่แผงลอย
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ประกอบอาชีพหีบแร่แผงลอยและเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอนโยบายในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ค้าในพื้นที่ที่พบว่ามีลักษณะของการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเองในรูปแบบสถานะการณณ์และช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยผู้ศึกษาได้ค้นหาข้อมูลเบื้องต้นจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ รวมทั้งได้ประสานงานกับชมรมผู้ค้าหีบแร่แผงลอยแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบอาชีพหีบแร่แผงลอยในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ค้าย่านบางแค ผู้ค้าย่านคลองถม ผู้ค้าย่านท่าช้าง ผู้ค้าย่านสีลม ผู้ค้าย่านสุรวงศ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด โดยมีแนวคำถาม ครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ค้า สถานภาพและปัญหาของผู้ค้า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ความรู้ความเข้าใจของผู้ค้าเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้า ในการสนทนาทุกครั้งใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือคือ สมุดจดบันทึก รวมทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) โดยเริ่มสำรวจสถานที่ค้าแต่ละบริเวณก่อน แล้วจึงเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ค้า โดยดำเนินการสัมภาษณ์ในบริเวณที่ทำการค้าสำหรับผู้ค้าที่ยังทำการค้าอยู่ แต่สำหรับผู้ค้าที่อยู่ในบริเวณที่มีคำสั่งให้ห้ามค้าแล้ว ได้ขอนัดสัมภาษณ์ในสถานที่ใกล้ ๆ กับบริเวณที่ทำการค้าเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดแล้ว ผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา และใช้การตีความหมายหรือหาความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างมีเหตุผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย" สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

5.1.1. สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงและเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน มีระดับการศึกษาปานกลางไปจนกระทั่งต่ำเป็นส่วนใหญ่ มีอายุในช่วงวัยกลางคนไปจนถึงกลุ่มคนสูงอายุ ซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยมานานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และมักประกอบอาชีพค้าขายมาตั้งแต่แรกโดยไม่มีอาชีพเดิม ซึ่งจนถึงขณะนี้ในการดำรงชีวิตก็ยังคงต้องพึ่งพาการค้าหาบเร่แผงลอยเป็นสำคัญ โดยมีรายได้เฉลี่ยวันละ 500-1,000 บาทและจะได้กำไรประมาณ 200-500 บาท เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็พอเพียงสำหรับการดำรงชีพโดยไม่มีเงินออม ผู้ค้ายังมีความต้องการที่จะเพิ่มเวลาสถานที่ขาย ทั้งยังต้องการเพิ่มทุนเพื่อจะได้มีปริมาณสินค้าที่เพิ่มขึ้น ผู้ค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และมักอยู่ใกล้กับกับบริเวณที่ค้า ทำให้มีความผูกพันกับสถานที่ค้ามากจึงไม่ต้องการที่จะย้ายไปขายที่อื่น

5.1.2. สภาพการค้าของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของแผง แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ต้องเช่าแผงของผู้ที่อยู่ และมักพบแผงลอยที่มีลักษณะเป็นแผงค้าที่อยู่ประจำที่มากกว่าแผงที่เคลื่อนที่ด้วยยานพาหนะ โดยในกลุ่มตัวอย่างพบว่าเป็นผู้ที่ทำการค้าอยู่บนพื้นที่สาธารณะ ทั้งที่ทำการค้ามากกว่า 10 ปี สินค้าที่นำมาขายนั้นก็มีความหลากหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้แก่อินค้าซึ่งมีจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่ ของใช้ เสื้อผ้า อาหารตามลำดับ ซึ่งผู้ค้าจะรับสินค้ามาจากผู้ผลิตหรือผู้ขายส่งซึ่งขายสินค้าในราคาต่ำ โดยจะจ่ายเงินเป็นค่าสินค้าเป็นเงินสด หรืออาจจะได้รับเครดิตบ้างในกรณีที่มีความคุ้นเคยกันกับผู้ขายสินค้า ผู้ค้าจะมีช่วงระยะเวลาประกอบอาชีพต่อวันยาวนาน เฉลี่ยมากกว่า 10-12 ชั่วโมง และในรอบปีหนึ่ง ๆ ก็จะมีช่วงเทศกาลที่ผู้คนต้องเดินทางกลับบ้านจึงจะซื้อหาสินค้าเพื่อนำกลับไปเป็นระยะเวลาที่ขายสินค้าได้ดีที่สุดในรอบปีนั้น ๆ และในบริเวณที่ทำการค้ามักไม่มีการตกลงกันในเรื่องของชนิดสินค้าหรือราคาสินค้า นอกจากบริเวณที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน จะมีการจัดการไม่ให้ขายสินค้าชนิดเดียวกัน ซึ่งหากเป็นชนิดเดียวกันก็ต้องแตกต่างกันในเรื่องของคุณภาพสินค้านั้น ๆ

5.1.3. ปัญหาและอุปสรรคในการค้าของผู้ค้า

จากการศึกษาได้พบว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้

1. การเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบ ให้กับเจ้าหน้าที่ กลุ่มอิทธิพลทั้งในรูปแบบของคนในเครื่องแบบและชมรมหรือกลุ่มของตนเอง โดยเสียเป็นจำนวนเงินระหว่าง 300-500 บาทต่อเดือน มากที่สุดเพื่อที่จะได้รับความปลอดภัยจากกลุ่มอิทธิพล ได้ขายในเวลาหรือสถานที่ที่นอกเหนือไปจากที่กำหนด และเป็นค่าเช่าหน้าร้านเพื่อให้ได้พื้นที่ขาย รวมถึงในการให้ความร่วมมือเป็นครั้งคราว เช่น งานสังสรรค์ โยกย้ายตำแหน่งต่าง ๆ แม้ผู้ค้าจะตอบว่าพอใจในการเสียเงินนั้นก็เพราะผู้ค้ามีความต้องการที่จะได้ประกอบอาชีพต่อไปด้วยความสะดวก สบายใจ ปราศจากการรบกวน และหากต้องเสียเงินมากกว่านี้ให้กับรัฐก็พร้อมหากว่าเสียเงินไปแล้ว จะทำให้เงินนั้นมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศจริง ๆ

2. ในด้านเงินทุน ผู้ค้าส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนของตนเอง โดยซึ่งอยู่ระหว่าง 1,000 - 3,000 บาท ต่อครั้งเป็นส่วนใหญ่ และไม่ต้องการที่จะกู้เงินจากผู้ใด เพราะแหล่งเงินกู้ที่ผู้ค้าสามารถจะกู้ได้ก็จะมีดอกเบี้ยสูง เช่น บริษัทเอกชน นายทุน ผู้ค้ามีความรู้สึกไม่สบายใจหากต้องทำงานเพื่อต้องให้หนี้ และหากเป็นไปได้ผู้ค้าก็ต้องการที่จะกู้เงินกับธนาคาร ด้วยเพราะมั่นคงและดอกเบี้ยต่ำ แต่ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ใดมาใช้ค้ำประกัน

3. การใช้บริการสาธารณูปโภค ผู้ค้าส่วนใหญ่มักต้องเสียเงินค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การเช่าห้องน้ำ น้ำดื่ม อาหาร น้ำใช้ ไฟฟ้า โดยต้องเสียเงินทุกวันและไม่มีหน่วยงานใดที่จัดการช่วยเหลือหาสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้ในราคาประหยัดแต่อย่างใดทั้งสิ้น สำหรับภาระหนี้สินขณะนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ค้าพยายามที่จะจัดการรวบรวมไว้เพื่อให้พนักงานมารับไป ที่สำคัญก็คือเรื่องของไฟฟ้า เป็นสิ่งที่ผู้ค้าต้องเสียเงินเป็นจำนวนที่สูงกว่าอัตราปกติทั่วไปเป็นอย่างมาก

4. ประสพการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างทำการค้านั้น ผู้ค้าไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุใด ๆ บ่อยนัก ไม่ว่าจะเรื่องรถยนต์เฉี่ยวชน การก่อสร้างหรืองานสาธารณูปโภคต่าง ๆ หรืออุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนน้อยที่ได้รับอุบัติเหตุก็ไม่ร้ายแรงมากนักเหล่านี้มักจะเข้ารับการรักษาจากเงินส่วนตัว หรือมีคู่กรณีชดใช้ค่าเสียหายให้บ้าง และมีผู้ค้าบางรายที่เข้ารับการรักษาโดยใช้ประชาสงเคราะห์ที่โรงพยาบาลรัฐบาลซึ่งจะช่วยค่ารักษาพยาบาลบางส่วน แต่ที่ผู้ค้ารู้สึกอยู่บ้างว่าอาจจะทำให้เกิดความเจ็บป่วยในระยะยาวต่อตนเองได้แก่อันตรายจากฝุ่นละอองและอากาศเป็นพิษ แต่ผู้ค้าก็ยังไม่ได้เข้ารับการตรวจรักษาเนื่องจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพที่ต้องมาก่อน สำหรับการทะเลาะวิวาทพบบ้างในเรื่องของผู้ค้าด้วยกันเองซึ่งมีปัญหาในเรื่องการรุกล้ำพื้นที่ค้า ความไม่พอใจระหว่างผู้ค้าเก่าและผู้ค้าใหม่ การขายสินค้าตัดราคากัน ส่วนความขัดแย้งระหว่างผู้ค้ากับผู้สัญจรอาจมีบ้างในเรื่องการเหยียบลงบนแผงซึ่งเป็นผ้าปูวางขายสินค้าของผู้ค้า และผู้ค้าส่วนใหญ่มีประสพการณ์ในการ

ถูกจับกุมจากเจ้าพนักงานและถูกยึดสินค้า ซึ่งต้องไปเสียค่าปรับที่สำนักงานและรับสินค้ากลับโดย การค้นหาสินค้าเอาจากโกดังที่เก็บสินค้านั้นเอง

5.1.4. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิประโยชน์แรงงาน

ความรู้ความเข้าใจ พบว่า ผู้ค้าส่วนใหญ่มีความรับรู้ในเรื่องสิทธิที่เท่าเทียมกันตามกฎหมาย แต่ไม่ทราบว่าตนเองควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะผู้ประกอบการอาชีพ ๗ หนึ่งใน สังคม และควรที่จะได้รับความคุ้มครองพื้นฐานจากรัฐในด้าน น้ำดื่ม น้ำสะอาด อาหารราคาประหยัด ส้วมสาธารณะหรือสุขาเคลื่อนที่ รวมทั้งความต้องการในด้านการบริการระบบประกันสุขภาพขั้นพื้นฐาน ผู้ค้าเลือกประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยด้วยหลาย ๆ เหตุผล เป็นต้นว่ามีรายได้พอสมควร ไม่ทราบว่าประกอบอาชีพอะไร รู้สึกเป็นอิสระ ไม่เป็นลูกน้องใคร และส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่จะเปลี่ยน อาชีพไปทำอย่างอื่น ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ได้วางแผนที่จะให้ลูกหลานหรือญาติประกอบอาชีพเดียวกัน

สำหรับความรู้ในเรื่องการรวมกลุ่มชมรมผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันและชมรมผู้ค้าหาบเร่ แผงลอยแห่งประเทศไทย ผู้ค้ายังไม่ทราบค่อยทราบเท่าใดนัก แต่ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็น ส่วนใหญ่ เพื่อที่จะให้ชมรมช่วยในการเสนอความต้องการในด้าน การจัดสถานที่ขายให้เหมาะสม และในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าพนักงานทั้งในแง่ของการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอนุกรม ความเห็นใจต่อผู้ค้า การเข้ามาช่วยป้องกันกลุ่มอิทธิพล และการขอให้ได้ขายในพื้นที่เดิมโดยพร้อมที่ จะให้ความร่วมมือในเรื่องของการรักษาความสะอาด และผู้ค้ายังมีความคิดเห็นว่าเจ้าพนักงานรัฐ ปฏิบัติตนอย่างไม่สุภาพ และควรจะคำนึงถึงพื้นฐานความเข้าใจอันดีของคนในสังคม ผู้ค้าบาง ส่วนก็เข้าใจว่าเจ้าพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่ของเขาและบางคนก็มีความเห็นใจผู้ค้าที่อยู่แล้ว ผู้ค้ายัง มีความต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่ปล่อยให้พวกเขาขายได้และดูแลไม่ให้กีดขวางทางสัญจร และอาจ จะจัดสถานที่ให้ขาย บางส่วนก็ยังมีความเห็นว่าเจ้าพนักงานควรปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ส่วน บุคคลทั่วไป ผู้ค้าเห็นว่าพวกเขาน่าจะมองว่าผู้ค้าก็เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพสุจริตเหมือนกับคนอื่น ๆ บางส่วนอาจจะมองว่าเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยน่าดูถูก และสร้างความเดือดร้อนอยู่บ้าง แต่ก็น่าจะอยู่ร่วม กันในสังคมได้ ซึ่งผู้ค้ายังไม่เห็นด้วยว่าตนเองเป็นผู้ที่กีดขวางทางสัญจร การขาดความเป็นระเบียบ เรียบร้อยสวยงาม สร้างความสกปรกแก่บ้านเมือง ผู้ค้าเห็นว่าคนทั่วไปก็สามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ และพวกตนก็ไม่ใช่ว่าคนที่สร้างสิ่งเหล่านี้มากไปกว่าคนอื่น แต่ก็ยอมรับว่าในกลุ่มผู้ค้าก็มี คนที่มีความมั่งง่ายและทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้

ส่วนในด้านการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยนั้น ผู้ค้าทราบดีว่ามี การจัดระเบียบในเขต กรุงเทพมหานคร โดยทราบจากเจ้าหน้าที่เทศกิจ นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพ สื่อสารมวลชน และยินดีให้รัฐเข้ามาจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อจัดทำทะเบียนการค้าที่ถูกต้องเพื่อจะได้มีส่วนนำเงินไป

ใช้ในการพัฒนาอาชีพ แต่ผู้ค้าบางส่วนก็ยังคงไม่แน่ใจในการจัดระเบียบดังกล่าวว่าจะตรงตามความต้องการของผู้ค้าหรือไม่

5.1.5. การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย พบว่าผู้ค้ามีความเข้มแข็งที่จะต่อสู้เพื่อการประกอบอาชีพในระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น และมีความพยายามจะหาวิธีอื่นในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเองมากขึ้น โดยพยายามที่จะหาหน่วยงานหรือสื่อมวลชนซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยเหลือได้ แต่ถ้าหากการเรียกร้องสิทธิยืดยื้อ ผู้ค้าจะไม่สามารถทำต่อไปได้ เนื่องจากต้องหันไปสู่การทำมาหากินแทน และมีความคาดหวังกับการมีผู้นำที่จะเข้ามาช่วยเหลือมากเกินไป เมื่อมีผู้นำไม่ว่าจะโดยรูปแบบใด ผู้ค้าก็มักที่จะโอนหน้าที่ให้เป็นคนรับผิดชอบทั้งหมดไปพึ่งพากลุ่มหรือบุคคลนั้น ๆ ทำให้เกิดการเรียกเอาผลประโยชน์ได้ อีกประการหนึ่งก็คือไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเข้มแข็งเนื่องด้วยการประกอบอาชีพที่มีลักษณะตัวใครตัวมัน นอกจากนี้จะมีการรวมกันในบริเวณนั้น ๆ อยู่แล้ว และยังคงขาดความพยายามค้นหาและรวบรวมกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์อีกด้วย

กระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าจึงเริ่มต้นขึ้นจากเมื่อผู้ค้าได้ผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งอันทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ เป็นต้นว่า การห้ามมิให้ค้าในสถานที่ที่ทำการค้า การกำหนดระยะเวลาทำการค้าให้สั้นลง เมื่อผู้ค้าได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้ค้าจะรวมกลุ่มกัน พูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและรับทราบปัญหาของกันและกัน จากนั้นผู้ค้าจะเข้าเจรจากับหน่วยราชการที่เป็นผู้ใช้คำสั่งเหล่านั้นทันที โดยใช้ข้อมูลปัญหาเหล่านั้น โดยมีได้ผ่านการค้นคว้ากฎ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการเจรจาได้ โดยวิธีที่นำมาใช้นั้นมักจะใช้การเจรจาต่อรองโดยวาจาเป็นส่วนใหญ่ การร้องเรียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นมักปรากฏให้เห็นในรูปแบบของแบบคำร้องของหน่วยงานราชการซึ่งก็เป็นเพียงการเขียนคำร้องไว้เท่านั้น ไม่มีการลงนามในการรับเอกสารอย่างชัดเจน และจากนั้นหากมิได้รับการตอบสนองใด ๆ ผู้ค้าก็จะมุ่งหาหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่คิดว่าจะช่วยได้ ซึ่งขณะนั้นบทบาทของสื่อสารมวลชนกำลังมีส่วนสำคัญที่ผู้ค้าให้ความสนใจในการใช้กระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์

5.1.6. แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ควรจะมีการรวมกลุ่มผู้ค้าอย่างเข้มแข็ง มีการจัดประชุมและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มและบุคคลเพื่อที่จะสามารถติดต่อ

ประสานงานกันได้อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด โดยมุ่งเน้นการทำงานในลักษณะเป็นกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้ขจัดปัญหาในเรื่องการเข้ามาหาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือบุคคลใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้ต้องพยายามหาแนวร่วมจากหน่วยงาน บุคคล กลุ่มหรือองค์กรใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชน ในการดำเนินการเรียกร้องต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดความช่วยเหลือและการยอมรับในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ

5.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษาของจุลนพ นุชนารถ (2540) พบว่าประชาชนมองว่าจุดทำการค้าเป็นจุดที่สร้างความสกปรกอยู่มาก และประชาชนยังได้รับผลกระทบที่ไม่น่าพอใจเกี่ยวกับการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสินค้าและบริเวณที่ค้า ควรให้เจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุม และผู้ค้าก็ควรจะมีการควบคุมกันเองด้วย และในการจัดระเบียบการค้าควรจะมีการขออนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมอย่างถูกต้องเพื่อกำจัดปัญหาและสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ค้า รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้ค้าด้วยการกำหนดรางวัลเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ค้าที่ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด และให้ความรู้แก่ผู้ค้าในด้านสุขอนามัยของผู้บริโภค แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ค้าส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะสร้างความเป็นระเบียบ ความสะอาดในบริเวณที่ค้าไม่ว่าจะโดยการรวมกลุ่มกันทำเอง หรือจ้างผู้ที่มีหน้าที่ทำความสะอาดโดยให้ความร่วมมือในการจัดเก็บแผงค้าให้เรียบร้อย และผู้ค้าก็ยินดีที่จะเสียค่าธรรมเนียมในการจัดระเบียบแผงค้า เพื่อที่จะได้ทำการค้าได้อย่างถูกต้อง และจะได้มีส่วนในการนำเงินนั้นไปใช้ในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ผู้ค้ายังพร้อมที่จะรับฟังคำแนะนำในเรื่องสุขอนามัยโดยมีเงื่อนไขว่าขอให้หน่วยงานราชการเข้ามาอบรมในสถานที่ที่ใกล้กับแหล่งทำการค้าของตน และควรจัดการอบรมอย่างต่อเนื่องและมีการกวดขันอย่างสม่ำเสมอ จริงจัง

การรวมกลุ่มผู้ค้าที่ขายสินค้าประเภทเดียวกันให้อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มอาหาร เสื้อผ้า เป็นสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ประชาชน และสะดวกต่อการดูแลของเจ้าหน้าที่ แต่ก็อาจจะทำได้ยาก เพราะอาจเกิดทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เห็นว่าการจัดกลุ่มดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ค้าในแง่ของสาธารณูปโภคซึ่งรัฐอาจจะจัดให้ได้ หากผู้ค้าแผงลอยอยู่ในประเภทอาหาร จะสามารถจัดสรรน้ำประปา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ค้าในเรื่องของความประหยัด และต่อผู้บริโภคในด้านของสุขอนามัยอีกด้วย ยิ่งโดยเฉพาะเรื่องของไฟฟ้าซึ่งผู้ค้าต้องเช่าใช้ในราคาที่สูงอยู่ในขณะนั้นนั้น อาจจะทำให้การไฟฟ้าเข้ามาช่วยเหลือสำหรับผู้ที่ต้องการและมีมิเตอร์วัดไฟฟ้าเพื่อทราบค่าใช้จ่ายที่แน่นอนไม่ใช่ลักษณะของการเหมาจ่ายเช่นในขณะนี้

จากการศึกษาของประชุม สาวัดดี และคณะ (2523) พบว่า ผู้ค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาต่ำ ผู้ค้ามักอยู่ใกล้บริเวณที่ทำการค้าและมีบ้างที่อพยพเข้ามาจากต่างจังหวัด แฉงลอยมักเป็นประเภทอยู่ประจำกับที่และขายสินค้ามากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน จำหน่ายสินค้าจำเป็นเช่น อาหาร โดยรับสินค้าจากผู้ผลิตหรือคนกลางในราคาถูก เงินลงทุนค่อนข้างน้อย ผู้ค้าส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ค้ารายย่อย และเงินลงทุนนั้นมักจะถูกมาจากเอกชน และมักประกอบอาชีพนี้แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้นี้กเว้นในเรื่องของเงินทุนนั้นผู้ค้ามักใช้เงินส่วนตัว เพราะไม่ต้องการกู้หนี้ยืมสิน

การมีค่านิยมที่รักความสะดวกสบายของผู้ค้าหาบเร่แฉงลอยมีแนวโน้มต่อพฤติกรรมการณ์ไม่ยอมรับต่อการแก้ไขปัญหาราจร และเชื่อว่ากรปฏิบัติการณ์แก้ไขปัญหาราจรจะทำให้ตนเองไม่ได้รับความสะดวก และไม่ได้รับประโยชน์ ตามที่ นฤมล วิศรุรงค์ (2540) ได้ศึกษาไว้ นั้น มีความแตกต่างไปจากที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ซึ่งพบว่า ผู้ค้ามีความพร้อมต่อความพยายามที่จะทำให้ตนเองไม่เป็นผู้ที่สร้างการกีดขวางทางสัญจร เพื่อที่จะได้สามารถทำการค้าได้ไม่ต้องถูกกั้นกัณฑ์จับกุม แต่อย่างไรก็ดีก็มีความเห็นว่าผู้ค้าเองก็มีหลายประเภท บางคนก็มีความมั่งคั่งซึ่งอาจสร้างความเดือดร้อนก่อให้เกิดปัญหาราจรได้

ทั้งนี้ประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของกนกชัย ฉายรัศมีกุล และคณะ (2537) ซึ่งพบว่า ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่เป็นผู้ที่กีดขวางทางสัญจร ไม่ก่อให้เกิดความสกปรกด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาของวิชัยัญญา บำรุงชล (2541) พบว่าผู้ค้าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการในพื้นที่ทำการค้าในปัจจุบัน โดยต้องการที่จะปรับปรุงในเรื่องของการหาที่ให้ขายและการจัดระเบียบการขาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากการศึกษาครั้งนี้ผู้ค้าที่มีความพยายามในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเองนั้นก็มีความผูกพันกับสถานที่ที่ขายสินค้า หากมีนโยบายใด ๆ ที่เป็นการห้ามไม่ให้ทำการค้าในบริเวณนั้นก็มักทำให้เกิดการต่อต้านอย่างชัดเจน ผู้ค้าเหล่านี้จึงมีความต้องการที่จะขายสินค้าในสถานที่ที่ทำการค้าอยู่นี้ต่อไป โดยหากจะเข้ามาจัดระเบียบก็ยินดี แต่ต้องมีความเข้าใจในความต้องการและตระหนักถึงพื้นฐานของความเห็นอกเห็นใจของเพื่อนมนุษย์เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกชัย ฉายรัศมีกุลและคณะ (2537) พบเช่นเดียวกันว่าผู้ค้าในย่านลาดพร้าว ส่วนใหญ่มีความคิดว่าควรที่จะจัดสถานที่ให้ขายและเข้ามาดูแลความสะอาดเรียบร้อยให้เท่านั้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ค้ายังมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาศึกษาถึงสภาพที่แท้จริงของผู้ค้าในแต่ละพื้นที่ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เนื่องจาก ผู้ค้าเห็นว่าหน่วยงานต่างๆอาจจะยังไม่เข้าใจสภาพเหล่านี้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการย้ายพื้นที่ขาย การกำหนดเขตหรือลือคสำหรับขายสินค้าที่จะกำหนดในลักษณะตายตัวนั้น ผู้ค้าเห็นว่าไม่สมควร เพราะว่าแต่ละสินค้าไม่สามารถที่จะใช้แผงขนาดเท่า ๆ กันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกชัย

ชายรัศมีกุลและคณะ (2537) ที่พบว่า ผู้ค้าบริเวณลาดพร้าวจะไม่เข้าร่วมกับการเคลื่อนย้ายเข้าไปในแหล่งที่ทางราชการจัดหาให้นั้นมากที่สุด และเห็นว่าการกำหนดพื้นที่นั้นอาจไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากเขตดังกล่าวอาจจะเหมาะกับกับแผงลอยประเภทเสื้อผ้า หนังสือ แต่สินค้าบางอย่าง เช่น ลีอตเตอร์ ซ่อมรองเท้า ซึ่งไม่ต้องใช้พื้นที่มาก

ในส่วนของการบริหารความขัดแย้งนั้น จากความเห็นของ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) กล่าวว่าควรใช้วิธีการประนีประนอมกัน และความเห็นของ ฮลัน ซี. ฟิลเลย์ (1975) ซึ่งให้ความเห็นสำหรับการการแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ว่า ให้พยายามใช้ความจริงใจ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัว และเอาชนะกัน ซึ่งจะเป็นแนวทางที่นำมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งกลุ่มที่เกิดปัญหาความขัดแย้งกับทั้งหน่วยงานราชการ ในแง่ของการถูกจำกัดมิให้ทำการค้า และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ โดยมีถูกเอาเปรียบเรียกเก็บค่าใช้จ่ายอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งหากว่าได้นำแนวทางของการบริหารการขัดแย้งนี้มาช่วยในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแล้ว นับว่าจะมีส่วนช่วยให้กระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์นั้นบรรลุเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 แนวทางในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

1. ผู้ค้าควรจะพยายามรวมกลุ่มกันให้ได้ และกำหนดบทบาทและควรติดตามปัญหาของผู้ค้าด้วยกันเองอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง หากมีการรณรงค์ใด ๆ ก็ต้องพร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอย่างเข้มแข็งเพื่อประโยชน์ในแง่จากรองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พยายามหาแนวร่วมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน บุคคล หรือองค์กรใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสื่อมวลชนซึ่งมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับอย่างมากในขณะนี้ และเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อที่จะได้เป็นที่ยอมรับและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนทั่วไปกับผู้ค้า
3. พยายามศึกษาระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำมาประกอบในการอ้างอิงเพื่อรณรงค์ในกระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเอง
4. พยายามรณรงค์ด้วยตัวเองหรือในนามชมรมผู้ค้าที่แท้จริง อย่าได้พึ่งพิงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อันจะเป็นการนำมาซึ่งการเรียกเอาผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ
5. นอกจากชมรมจะดำเนินการในเรื่องการพิทักษ์สิทธิประโยชน์แล้ว ในด้านสวัสดิการอย่างอื่น เช่น เป็นตัวแทนในการจัดหาแหล่งเงินทุนซึ่งมีดอกเบี้ยต่ำ ประสานงานกับหน่วยงานซึ่งสามารถจัดบุคลากรมาให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้ค้าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เป็นต้น

5.3.2 หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเกี่ยวกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. พยายามเข้ามาศึกษาปัญหาที่แท้จริงของผู้ค้าแต่ละบริเวณ และรับฟังปัญหาของผู้ค้า ด้วยความรู้สึกที่พร้อมจะแก้ไขปัญหานั้นๆมิใช่ความต้องการเพียงเพื่อจะปราบปรามเพียงอย่างเดียว
2. พยายามเข้าไปให้ความรู้ และทำความเข้าใจกับผู้ค้าถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แก่ผู้ค้า ที่แจ้งให้ทราบถึงปัญหาที่อาจจะถูกร้องเรียนจากบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการที่จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ อย่างใกล้ชิด
3. จัดให้มีการอบรมความรู้พื้นฐาน ในด้านสุขอนามัยทั้งของตนเองและผู้บริโภคโดยสม่ำเสมอและจริงจัง
4. สนับสนุนในเรื่องการจัดรวมกลุ่มผู้ค้าในการดูแลด้านความสะอาด และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง รวมทั้งอาจจะจัดรางวัลให้เป็นแรงจูงใจในความร่วมมือดังกล่าว
5. ให้ความช่วยเหลือในการจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพของผู้ค้าลงบ้าง ไม่ว่าจะเป็น ก๊อกน้ำสาธารณะ สุขาเคลื่อนที่ หรืออาหาร น้ำดื่ม ราคาประหยัด
6. ในส่วนของกรเข้าไปจัดระเบียบการค้า ต้องทำความเข้าใจกับปัญหาและความต้องการของผู้ค้าบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของเพื่อนมนุษย์ และต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเพื่อป้องกันการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ค้า
7. ดำเนินมาตรการส่งเสริมในด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น เช่น การให้กู้ยืมเงิน หรือการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ หากต้องการลดจำนวนหาบเร่แผงลอยลงจริง ๆ เพราะการมุ่งหวังเพียงเพื่อจะปราบปรามอย่างเดียวโดยไม่ได้วางแผนจัดหางานไว้ให้ ผู้ค้าก็จะเลิกจากที่หนึ่งไปขายอีกที่หนึ่ง หรือย้อนกลับมาลักลอบทำการค้าในที่เดิมอยู่นั่นเอง

5.3.3 การศึกษาวิจัย

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่เป็นผู้ด้อยโอกาส เช่น สตรี เด็ก หรือ ผู้พิการ
2. ความคิดเห็น ตลอดจนผลได้ ผลเสียต่อการจดทะเบียนหาบเร่แผงลอย
3. ผลประโยชน์จากการเงินนอกระบบหาบเร่แผงลอย
4. การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ของรัฐ ในทัศนะของนักวิชาการหรือหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง